

Bryssel den 18.12.2018
COM(2018) 857 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU av den 20 oktober 2010 om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Direktiv 2010/64/EU av den 20 oktober 2010 om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden¹ (nedan kallat direktivet) är det första instrument som antagits enligt artikel 82.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt² (EUF-fördraget). Artikel 82.2 utgör rättslig grund för att genom direktiv anta minimiregler om ”personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet”.

I direktivet anges gemensamma miniminormer för processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden. Det bidrar därmed till det allmänna målet att öka det ömsesidiga förtroendet genom att förbättra tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande, som är hörnstenen i EU:s område med frihet, säkerhet och rättvisa. Det bidrar till att stärka det ömsesidiga förtroendet genom att säkerställa ett mer enhetligt genomförande av vissa aspekter av den rätt till en rättvis rättegång som anges i artikel 47 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna³ och artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Direktivet är den första åtgärd som vidtagits med anledning av den färdplan för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden som antogs 2009 (åtgärd A)⁴. Sedan direktivet antogs har arbetet med att stärka de processuella rättigheterna fortsatt på EU-nivå. Hittills har EU antagit ytterligare fem direktiv om

1. rätten till information om rättigheter och anklagelsen samt om tillgång till ärendeakten⁵,
2. rätten till tillgång till försvarare och rätten att kontakta tredje parter under frihetsberövandet⁶,
3. att stärka vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången⁷,
4. rättssäkerhetsgarantier för barn⁸, och
5. rättshjälp⁹.

1 EUT L 280, 26.10.2010, s. 1.

2 EUT C 326, 26.10.2012, s. 47.

3 EUT C 326, 26.10.2012, s. 392.

4 Rådets resolution av den 30 november 2009 om en färdplan för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden, EUT C 295, 4.12.2009, s. 1.

5 Direktiv 2012/13/EU om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden, EUT L 142, 1.6.2012, s. 1.

6 Direktiv 2013/48/EU om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet, EUT L 294, 6.11.2013, s. 1.

7 Direktiv (EU) 2016/343 om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden, EUT L 65, 11.3.2016, s. 1.

8 Direktiv (EU) 2016/800 om rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden, EUT L 132, 21.5.2016, s. 1.

9 Direktiv (EU) 2016/1919 om rättshjälp för misstänkta och tilltalade i straffrättsliga förfaranden och för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder, EUT L 297, 4.11.2016, s. 1.

1.2. Direktivets syfte och huvudsakliga delar

Direktivet möjliggör den praktiska tillämpningen av rätten till en rättvis rättegång, vilket omfattar misstänkta och tilltalade personers rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden¹⁰.

Direktivet innebär att personer har en allmän rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden, från den tidpunkt när de behöriga myndigheterna gör personerna medvetna om att de är misstänkta eller anklagade för att ha begått ett brott fram till dess att förfarandena avslutas.

I artikel 2 fastställs rätten till tolkning vid straffrättsliga förfaranden. Den innebär att medlemsstaterna utan dröjsmål ska tillhandahålla en tolk, inte bara under straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder utan även för kommunikationen mellan misstänkta eller tilltalade och deras försvarare.

I artikel 3 fastställs rätten till översättning under straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Den innebär att medlemsstaterna inom rimlig tid ska tillhandahålla en skriftlig översättning av handlingar som är väsentliga för att kunna utöva rätten till försvar.

1.3. Rapportens omfattning

I rapporten utvärderas direktivets tillämpning i enlighet med artikel 10 i direktivet. Enligt den ska kommissionen överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktivet.

Den beskrivning och analys som görs i denna rapport bygger i första hand på information som medlemsstaterna lämnat till kommissionen i sin anmälan om nationella åtgärder om direktivets införlivande. Rapporten bygger även på offentliggjorda studier som genomförts av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter¹¹ eller av externa berörda parter som utvärderar genomförandet av direktiven om processuella rättigheter inom ramen för åtgärdsbidrag inom programmet för rättsliga frågor¹².

10 EU-domstolen har hittills tolkat direktiv 2010/64/EU vid tre tillfällen. Se EU-domstolens dom av den 15 oktober 2015, Covaci, C-216/14, EU-domstolens dom av den 9 juni 2016, Balogh, C-25/15, EU-domstolens dom av den 12 oktober 2017, Sleutjes, C-278/16,

11 Studie genomförd av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA), *Rights of suspected and accused persons across the EU: translation, interpretation and information*, november 2016. Studien finns här: <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/rights-suspected-and-accused-persons-across-eu-translation-interpretation-and>.

12 Se studie genomförd av Council of Bars and Law Societies of Europe (ECCB), TRAINAC — Assessment, good practices and recommendations on the right to interpretation and translation, the right to information and the right of access to a lawyer in criminal proceedings, offentliggjord 2016. Studien finns här <http://europeanlawyersfoundation.eu/wp-content/uploads/2015/04/TRAINAC-study.pdf>. Se även "Inside Police

Rapporten är inriktad på de åtgärder som medlemsstaterna hittills har vidtagit för att genomföra direktivet. I den utvärderas huruvida medlemsstaterna har genomfört direktivet inom den fastställda tidsramen och huruvida direktivets mål och krav uppfylls genom den nationella lagstiftningen.

2. ALLMÄN BEDÖMNING

Enligt artikel 9 var medlemsstaterna skyldiga att genomföra direktivet i den nationella lagstiftningen senast den 27 oktober 2013. När införlivandeperioden löpte ut hade 16 medlemsstater inte anmält de nödvändiga åtgärderna till kommissionen: Belgien, Bulgarien, Irland, Grekland, Spanien, Italien, Cypern, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Österrike, Rumänien, Slovenien, Slovakien och Finland. Till följd av detta beslutade kommissionen den 29 november 2013 att i enlighet med artikel 258 i EUF-fördraget inleda överträdelseförfaranden mot de 16 medlemsstater som helt eller delvis underlåtit att anmäla åtgärder för införlivande.

Kommissionens huvudsakliga syfte har varit att se till att alla medlemsstater införlivar direktivets krav i sin nationella lagstiftning så att de rättigheter som anges i direktivet skyddas i hela EU. Införlivandet av direktivet är en förutsättning för att kommissionen ordentligt ska kunna utvärdera i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som behövs för att följa direktivet. Kommissionen började utvärdera de nationella åtgärdernas överensstämmelse med direktivet så fort medlemsstaterna anmälde dem. Det försenade införlivandet¹³ har gjort att hela utvärderingsförfarandet har senarelagts. Några av de överträdelseförfaranden som inletts mot de medlemsstater som helt eller delvis underlåtit att anmäla åtgärder för införlivande kunde avföras först 2018, sedan medlemsstaterna antagit lagändringar¹⁴. Mot bakgrund av dessa omständigheter och med tanke på komplexiteten i uppgiften att bedöma alla de åtgärder som meddelats av de 27 medlemsstater som är bundna av direktivet, framför allt med tanke på deras skilda nationella rättssystem, har kommissionen inte kunnat lägga fram denna rapport tidigare.

Även om direktivets effekt är begränsad till fastställande av minimiregler, vilket innebär att det kan finnas skillnader mellan de nationella straffprocesslagarna, så medför det tydliga skyldigheter för medlemsstaterna.

Utvärderingen har visat på vissa brister i överensstämmelsen i flera medlemsstater, särskilt när det gäller kommunikationen mellan misstänkta eller tilltalade och deras försvarare, översättningen av väsentliga handlingar och kostnaderna för tolkning och översättning. Sådana avvikelser kan, om de inte åtgärdas, göra rättigheterna i direktivet mindre verkningsfulla. För att säkerställa överensstämmelsen med direktivet i hela EU kommer

Custody” och ”Inside Police Custody 2”, som utarbetades 2014 och 2018 av det irländska rådet för medborgerliga friheter. Finns på https://intersentia.be/nl/pdf/viewer/download/id/9781780681863_0/.

¹³ Till exempel införlivade Luxemburg direktivet först i mars 2017 och Litauen meddelade i maj 2017 nya åtgärder som ska komplettera införlivandet av direktivet.

¹⁴ Överträdelseförfarandena mot Luxemburg och Litauen avslutades i januari 2018.

kommissionen att vidta alla lämpliga åtgärder, och vid behov även inleda överträdelseförfaranden enligt artikel 258 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll (nr 22) om Danmarks ställning, deltar Danmark inte i antagandet av direktivet, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark. Danmark ingår således inte i bedömningen nedan.

I enlighet med artikel 3 i protokoll (nr 21) om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa har Förenade kungariket och Irland meddelat att de önskar delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv.

3. SÄRSKILDA BEDÖMNINGSPUNKTER

3.1. Syfte och tillämpningsområde (artikel 1)

I artikel 1 i direktivet anges att direktivets syfte och tillämpningsområde är att se till att misstänkta eller tilltalade som inte talar eller förstår förfarandespråket har rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Direktivets huvudsyfte är att se till att dessa rättigheter tillämpas i praktiken för att säkerställa rätten till en rättvis rättegång. Rätten till tolkning och översättning gäller även vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder.

3.1.1. Tillämpningsområde – artikel 1.2

I artikel 1.2 i direktivet anges att rätten till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden för verkställighet av en europeisk arresteringsorder ska tillämpas på personer från den tidpunkt när de av behöriga myndigheter görs medvetna om att de är misstänkta eller anklagade för att ha begått ett brott fram till dess att förfarandena avslutas, det vill säga till dess att beslutet är slutgiltigt och oåterkalleligt.

I de flesta medlemsstater säkerställs när och hur länge rätten till tolkning och översättning är tillämplig genom en allmän bestämmelse om när denna rättighet är tillämplig (t.ex. ”när som helst under det straffrättsliga förfarandet”, ”under hela det straffrättsliga förfarandet”, ”under det straffrättsliga förfarandet” eller ”medan rättegången pågår”). De flesta medlemsstater anger dock inte uttryckligen i sina införlivandeåtgärder när och hur personerna ska göras medvetna om att de är misstänkta eller anklagade för ett brott, men detta framgår vid en ingående analys av de olika skedena av det straffrättsliga förfarandet i respektive rättsordning.

3.1.2. Mindre förseelser – artikel 1.3

I artikel 1.3 i direktivet säkerställs att när det i nationell lagstiftning föreskrivs att en påföljd för mindre förseelser kan beslutas av en annan myndighet än en domstol som är behörig att handlägga brottmål, och en sådan påföljd kan överklagas till en sådan domstol, gäller rätten till tolkning och översättning vid överklagandeförfarandet.

Denna bestämmelse är relevant för de flesta medlemsstater (16 medlemsstater) där administrativa myndigheter, polis eller domstolar som är behöriga att handlägga andra mål än brottmål ansvarar för handläggningen av mindre förseelser. Bestämmelsen gäller inte övriga medlemsstater, där det alltid är domstolar med behörighet att handlägga brottmål som beslutar om påföljder för mindre förseelser.

3.1.3. Artikel 1.4

I artikel 1.4 föreskrivs att direktivet varken påverkar nationell lagstiftning som avser närvaron av försvarare under något skede av det straffrättsliga förfarandet, eller nationell lagstiftning som avser den misstänktes eller tilltalades tillgång till handlingar i samband med straffrättsliga förfaranden.

Endast åtta medlemsstater har uttryckligen införlivat denna bestämmelse. I övriga medlemsstater kan en slutsats dras om efterlevnaden på grundval av en analys av befintlig nationell lagstiftning.

3.2. Rätt till tolkning (artikel 2)

I artikel 2 i direktivet föreskrivs rätten till tolkning vid rättsliga förfaranden. Enligt denna ska medlemsstaterna utan dröjsmål tillhandahålla en tolk under straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder, bl.a. för kommunikationen mellan misstänkta eller tilltalade och deras försvarare. Medlemsstaterna måste även införa en mekanism för att bedöma huruvida den misstänkta eller tilltalade förstår förfarandespråket. De bör även tydligt ange att det finns en möjlighet att angripa både beslutet att inte utse någon tolk och tolkningens kvalitet. Medlemsstaterna bör även se till att den tolkning som tillhandahålls är av tillräcklig kvalitet för att garantera att förfarandena går rättvist till.

3.2.1. Tolkning inför utredande och rättsliga myndigheter – artikel 2.1

Enligt artikel 2.1 är medlemsstaterna skyldiga att se till att misstänkta eller tilltalade som inte talar eller förstår förfarandespråket utan dröjsmål får tolkning under det straffrättsliga förfarandet inför utredande och rättsliga myndigheter, bl.a. under polisförhör, alla domstolsförhandlingar och eventuella nödvändiga interimistiska förfaranden.

De flesta medlemsstater garanterar tolkning under alla skeden av det straffrättsliga förfarandet, både före och under rättegång, genom en allmän bestämmelse i sin nationella lagstiftning. Några medlemsstater har infört olika bestämmelser för varje skede. När det gäller kravet om att misstänkta och tilltalade måste erbjudas tolkning ”utan dröjsmål” är det dock bara elva medlemsstater som uttryckligen angett detta, vilket inverkar på efterlevnaden av direktivet.

3.2.2. Tolkning för kommunikationen med försvararen – artikel 2.2

I artikel 2.2 föreskrivs rätten till tolkning för kommunikationen mellan misstänkta eller tilltalade och deras försvarare i direkt samband med ett förhör eller en förhandling under

förfarandena eller i samband med ett överklagande eller andra framställningar som görs under förfarandet.

De flesta medlemsstater har i sin nationella lagstiftning infört en uttrycklig bestämmelse om rätten till tolkning för att kommunicera med försvararen. I vissa medlemsstater omnämns denna rätt dock endast i rättspraxis, kommentarer till nationella rättsakter eller rättspraxis och bestämmelser som ska säkerställa den allmänna rätten till tolkning, vilket inverkar på efterlevnaden av direktivet. I vissa andra medlemsstater måste, i strid med direktivet, den misstänkta eller tilltalade, alternativt dennes försvarare, särskilt begära tolkning för att få det. I en medlemsstat måste rättsväsendet i första hand utse försvararen som tolk om denne talar den misstänkta eller tilltalades språk, och endast i andra hand tillhandahålla en kvalificerad tolk.

De flesta medlemsstater har angett vilka processhandlingar som omfattas av rätten till tolkning vid kommunikation med försvararen.

3.2.3. Stöd till personer som lider av hörselnedsättning eller talsvårigheter – artikel 2.3

I artikel 2.3 beskrivs hur rätten till tolkning inbegriper lämpligt stöd till personer som lider av hörselnedsättning eller talsvårigheter.

De flesta medlemsstater har begränsat personkretsen för denna bestämmelse genom att endast skriva ”döva eller stumma”, ”döva och hörselskadade” eller ”dövblinda” personer. Sådan terminologi förefaller alltför restriktiv för att omfatta alla hörsel- och talnedsättningar.

När det gäller sådant ”lämpligt stöd” som erbjuds den här gruppen av personer hänvisar tio medlemsstater uttryckligen till teckentolkning, medan sju medlemsstater enbart nämner tolktjänster i allmänhet. I tio medlemsstater förordas skriftlig kommunikation när det gäller lämpligt stöd. I några medlemsstater kan lämpligt stöd tillhandahållas av personer som känner den misstänkta eller tilltalade.

3.2.4. Utvärdering av behovet av stöd – artikel 2.4

I artikel 2.4 föreskrivs att medlemsstaterna ska införa ett förfarande eller en mekanism för att kontrollera huruvida misstänkta eller tilltalade talar och förstår förfarandespråket och om de behöver tolk.

De flesta medlemsstater fastställer skyldigheten att bedöma behovet av tolkning vid varje skede av förfarandet, dock utan att införa någon särskild mekanism för detta ändamål. Endast två medlemsstater har infört en särskild mekanism.

3.2.5. Rätt att angripa och klaga – artikel 2.5

Enligt artikel 2.5 ska medlemsstaterna se till att misstänkta eller tilltalade både har rätt att angripa ett beslut om att det inte finns något behov av tolkning och möjlighet att klaga på att tolkningens kvalitet är otillräcklig för att garantera att förfarandena går rättvist till.

När det gäller rätten att angripa ett beslut om att det inte finns något behov av tolkning har endast tio medlemsstater i sin lagstiftning infört förfaranden för denna bedömning. Övriga medlemsstater har förlitat sig på befintliga allmänna förfaranden för att överklaga utredande och rättsliga myndigheters beslut och för att inge klagomål eller invändningar under det straffrättsliga förfarandet.

När det gäller möjligheten att klaga på tolkningens kvalitet hänvisade 15 medlemsstater till ett sådant klagomålsförfarande. Övriga medlemsstater förlitade sig på allmänna förfaranden för att inge klagomål och invändningar eller t.o.m. överklaga på grund av en kränkning av den processuella rätten till försvar. I de flesta medlemsstater finns en möjlighet att byta ut en tolk på grund av tolktjänsternas bristande kvalitet.

3.2.6. Kommunikationsteknik – artikel 2.6

Artikel 2.6 ger medlemsstaterna möjlighet att när det är lämpligt använda sådan kommunikationsteknik som videokonferenser, telefon eller internet, förutom i de fall det är nödvändigt att tolken är fysiskt närvarande för att garantera att förfarandena går rättvist till.

Hälften av medlemsstaterna valde att anta denna möjlighet. Av dessa har tolv medlemsstater hänvisat till den begränsning som anges i artikel 2.6 i direktivet. Två medlemsstater nämner att användningen av kommunikationsteknik inte bör hindra den misstänkta eller tilltalade personens rätt till försvar.

3.2.7. Tolkning vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder – artikel 2.7

Enligt artikel 2.7 är medlemsstaterna skyldiga att se till att tolkning tillhandahålls även vid förfaranden som gäller verkställighet av en europeisk arresteringsorder. Alla medlemsstater utom en har införlivat denna bestämmelse.

3.2.8. Tolkningens kvalitet – artikel 2.8

Enligt artikel 2.8 ska tolkningen hålla tillräckligt hög kvalitet för att garantera att förfarandena går rättvist till, särskilt genom att säkerställa att misstänkta eller tilltalade förstår vad de anklagas för och kan utöva sin rätt till försvar. Nästan alla medlemsstater har införlivat denna bestämmelse, även om de flesta medlemsstater inte uttryckligen nämner tolkningens kvalitet. Bland medlemsstaterna krävs i 16 av dem att tolkar som deltar i förfarandet är registrerade eller auktoriserade tolkar eller finns uppsatta på listor över översättare som uppfyller en rad kvalitetskriterier, som de straffrättsliga myndigheterna har tillgång till.

3.3. Rätt till översättning av väsentliga handlingar (artikel 3)

I artikel 3 i direktivet fastställs rätten till översättning under straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Den innebär att medlemsstaterna inom rimlig tid ska tillhandahålla en skriftlig översättning av handlingar som är väsentliga för att kunna utöva rätten till försvar. Denna rättighet omfattar möjligheten att angripa både beslutet att neka någon översättning och översättningens kvalitet. Undantagsvis tillåts en

muntlig översättning och ett undantag från rätten till översättning under stränga villkor. Medlemsstaterna bör även säkerställa översättningstjänsternas kvalitet.

3.3.1. Översättning av väsentliga handlingar – artikel 3.1

I artikel 3.1 föreskrivs att misstänkta eller tilltalade som inte förstår förfarandespråket inom rimlig tid ska få en skriftlig översättning av alla handlingar som är väsentliga för att garantera att de kan utöva sin rätt till försvar och för att garantera att förfarandena går rättvist till 15.

Alla medlemsstater utom en tillhandahåller skriftlig översättning av väsentliga handlingar. De flesta medlemsstater kräver antingen uttryckligen att översättning ska tillhandahållas ”inom rimlig tid” eller använder ett liknande ordval som t.ex. ”skyndsamt”, ”snarast möjligt” eller ”så snart som det är praktiskt möjligt”. Åtta medlemsstater anger inte i sin nationella lagstiftning att översättning av väsentliga handlingar ska tillhandahållas inom rimlig tid, vilket inverkar på efterlevnaden av direktivet.

3.3.2. Definition av väsentliga handlingar – artikel 3.2

I artikel 3.2 föreskrivs att till väsentliga handlingar hör beslut om frihetsberövande, anklagelser eller åtal samt domar.

De flesta medlemsstater har angett vilka handlingar som måste anses utgöra väsentliga handlingar enligt denna bestämmelse, även om de inte nödvändigtvis använder begreppet ”väsentliga handlingar”. Förteckningen över handlingar som ska översättas är i de flesta fall vägledande och möjliggör även översättning av andra handlingar än dem som är obligatoriska att översätta.

I några medlemsstater säkerställs efterlevnaden inte eftersom alla handlingar som anges i direktivet inte tas upp i förteckningen över handlingar som måste översättas (t.ex. att endast delar av åtalet måste översättas eller att inte alla handlingar om frihetsberövandet översätts).

3.3.3. Beslut om ett dokument väsentlighet – artikel 3.3

I artikel 3.3 föreskrivs att de behöriga myndigheterna från fall till fall måste besluta om huruvida någon annan handling är väsentlig och att de misstänkta, tilltalade eller deras försvarare får ge in en motiverad ansökan i detta hänseende.

De flesta medlemsstater tillåter ansökningar om översättning av ytterligare handlingar som är väsentliga för den misstänkta eller tilltalade. Sex medlemsstater låter dock inte misstänkta eller tilltalade eller deras försvarare inge en motiverad ansökan om att översätta ytterligare handlingar. Omkring hälften av medlemsstaterna hänvisar till något allmänt kriterium för att avgöra huruvida dokument är väsentliga (t.ex. när de är nödvändiga för att kunna utöva rätten till försvar eller när detta ligger i rättvisans intresse i allmänhet).

15 I mål C-278/16, Sletutjes, ansåg domstolen att ”ett strafföreläggande som föreskrivs i nationell rätt för att beivra mindre förseelser och som utfärdas av domstol efter ett förenklat ensidigt förfarande, utgör en ”väsentlig handling” i den mening som avses i artikel 3.1 i direktivet” (punkt 34), eftersom det utgör ”både ett åtal och en dom i den mening som avses i artikel 3.2 i direktiv 2010/64” (punkt 31).

3.3.4. Ingen skyldighet att översätta irrelevanta avsnitt i väsentliga handlingar – artikel 3.4

I artikel 3.4 föreskrivs att det inte ska föreligga någon skyldighet att översätta avsnitt i väsentliga handlingar som inte är relevanta för att de misstänkta eller tilltalade ska förstå vad de anklagas för.

De flesta medlemsstater har använt sig av denna frivilliga bestämmelse. I nationell lagstiftning varierar skälen för att inte översätta vissa avsnitt. Det kan vara alltifrån att de inte anses vara relevanta för att de misstänkta eller tilltalade ska förstå vad de anklagas för till att de inte anses vara relevanta för att utöva rätten till försvar.

Några medlemsstater går längre än denna miniminorm och föreskriver att väsentliga handlingar alltid måste översättas i sin helhet och inte bara relevanta avsnitt.

3.3.5. Rätt att angripa och klaga – artikel 3.5

Enligt artikel 3.5 ska medlemsstaterna se till att misstänkta eller tilltalade har rätt att angripa ett beslut om att det inte finns något behov av översättning av handlingar eller avsnitt och möjlighet att klaga på att översättningens kvalitet är otillräcklig för att garantera att förfarandena går rättvist till.

När det gäller rätten att angripa ett beslut om att det inte finns något behov av översättning av handlingar har endast åtta medlemsstater (precis som för artikel 2.5) i sin lagstiftning infört förfaranden för denna bedömning. Övriga medlemsstater har förlitat sig på befintliga allmänna förfaranden för att överklaga utredande och rättsliga myndigheters beslut och för att inge klagomål eller invändningar under hela det straffrättsliga förfarandet.

När det gäller möjligheten att klaga på översättningens kvalitet hänvisade mindre än hälften av medlemsstaterna uttryckligen till ett särskilt klagomålsförfarande. Övriga medlemsstater hänvisar till allmänna förfaranden för att inge klagomål och invändningar eller t.o.m. överklaga på grund av en kränkning av den processuella rätten till försvar.

Även om detta inte föreskrivs i direktivet har sex medlemsstater gått längre och erbjuder möjligheten att byta ut översättaren på grund av att översättningarna inte hållit tillräcklig kvalitet.

3.3.6. Översättning av europeisk arresteringsorder – artikel 3.6

Enligt artikel 3.6 ska en europeisk arresteringsorder översättas i samband med sådana förfaranden.

Alla medlemsstater utom fyra har införlivat denna bestämmelse. Av dessa medlemsstater föreskriver de flesta uttryckligen rätten till översättning av den europeiska arresteringsordern.

3.3.7. Muntlig översättning eller sammanfattning av väsentliga handlingar – artikel 3.7

I artikel 3.7 finns ett undantag som innebär att en muntlig översättning eller sammanfattning av väsentliga handlingar får tillhandahållas i stället för en skriftlig översättning, under förutsättning att den muntliga översättningen eller sammanfattningen inte påverkar rätten till en rättvis rättegång.

Nästan alla medlemsstater har valt att inkludera detta undantag i sin nationella lagstiftning. Endast två medlemsstater, där översättning av väsentliga handlingar alltid tillhandahålls, har inte införlivat detta undantag.

Bland de medlemsstater som har införlivat detta undantag anger sex att en muntlig översättning eller sammanfattning ges när detta inte påverkar rätten till en rättvis rättegång. Vissa andra medlemsstater nämner inte att muntliga översättningar utgör undantag från skriftliga översättningar. Det är ibland i praktiken oklart huruvida detta är fallet, eftersom muntliga översättningar förefaller vara regel.

3.3.8. Avsägelse av rätten till översättning – artikel 3.8

Enligt artikel 3.8 är det möjligt att avsäga sig rätten till översättning av handlingar. En förutsättning är dock att misstänkta eller tilltalade dessförinnan har fått juridisk rådgivning eller på annat sätt har fått full insikt om konsekvenserna av denna avsägelse, samt att avsägelsen är entydig och har lämnats frivilligt.

De flesta medlemsstater har införlivat denna möjlighet. Av dessa har samtliga inkluderat kravet på att den misstänkta eller tilltalade måste ha fått full insikt om konsekvenserna av denna avsägelse, antingen genom att använda en liknande formulering eller genom att lägga över informationskravet på de straffrättsliga myndigheterna. Väldigt få medlemsstater har dock uttryckligen nämnt att avsägelsen måste vara entydig och ha lämnats frivilligt.

Tio medlemsstater går längre än det minimikrav som fastställs i denna bestämmelse och föreskriver ingen möjlighet att avsäga sig rätten till översättning av väsentliga handlingar vid straffrättsliga förfaranden.

3.3.9. Översättningens kvalitet – artikel 3.9

Enligt artikel 3.9 ska översättningen hålla tillräckligt hög kvalitet för att garantera att förfarandena går rättvist till, särskilt genom att säkerställa att misstänkta eller tilltalade förstår vad de anklagas för och kan utöva sin rätt till försvar.

De flesta medlemsstater vidtar åtgärder för att säkerställa att översättningen håller tillräckligt hög kvalitet, även om de inte uttryckligen nämner översättningens kvalitet. Antingen kräver de att de översättare som deltar i förfarandena är registrerade eller auktoriserade translatorer eller att de står med på de listor över översättare som uppfyller en rad kvalitetskriterier som de straffrättsliga myndigheterna har tillgång till. Endast två medlemsstater har inte införlivat denna bestämmelse.

3.4. Kostnader för tolkning och översättning (artikel 4)

Enligt artikel 4 ska medlemsstaterna stå för kostnaderna för tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden, oavsett vad som är resultatet av förfarandena.

Alla medlemsstater utom tre har införlivat detta krav korrekt. I de flesta medlemsstater framgår kravet på att de ska stå för kostnaderna för tolkning och översättning ”oavsett vad som är resultatet av förfarandena” implicit av andra nationella bestämmelser. Dessa ska säkerställa att misstänkta eller tilltalade har rätt till tolkning och översättning både före och under rättegången och att de inte själva ska stå för dessa kostnader. Några medlemsstater föreskriver att staten ska stå för kostnaderna för tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Några andra medlemsstater föreskriver att vissa specifika myndigheter ska stå för kostnaderna (t.ex. förundersökningsmyndigheter under förundersökningen och domstolar under rättegången).

3.5. Tolkningens och översättningens kvalitet (artikel 5)

I artikel 5 anges medlemsstaternas skyldighet att vidta åtgärder för att säkerställa tolkningens och översättningens kvalitet. Dessutom måste medlemsstaterna sträva efter att föra register över tolkar och översättare och göra dem tillgängliga för försvarare och relevanta myndigheter.

3.5.1. Konkreta åtgärder för att säkerställa kvaliteten – artikel 5.1

Enligt artikel 5.1 ska medlemsstaterna vidta konkreta åtgärder för att se till att den tolkning och översättning som tillhandahålls håller den kvalitet som krävs enligt artiklarna 2.8 och 3.9 i direktivet.

Som nämnts ovan har de flesta medlemsstater framförallt vidtagit åtgärder för att säkerställa tolkningens och översättningens kvalitet genom bestämmelser som reglerar yrket för tolkar och översättare och genom specifika kvalifikationskrav.

Några medlemsstater har vidtagit specifika åtgärder som går längre än bestämmelserna i direktivet för att se till att tolkningen och översättningen håller tillräckligt hög kvalitet. Det handlar om att reglera yrket för tolkar och översättare eller att hänvisa till uppförandekoder eller etiska föreskrifter för tolkar och översättare.

3.5.2. Register över översättare och tolkar – artikel 5.2

Enligt artikel 5.2 ska medlemsstaterna sträva efter att upprätta ett eller flera register över självständiga översättare och tolkar som har lämpliga kvalifikationer.

Även om denna artikel inte medför någon skyldighet för medlemsstaterna att upprätta ett register har de flesta medlemsstater ett eller flera register över tolkar och översättare och endast ett fåtal har ännu inte vidtagit några åtgärder i detta avseende. I sex medlemsstater medges i undantagsfall, ofta när en tolk/översättare inte är tillgänglig, på grund av bristen på

tolkar/översättare i ett specifikt språk eller oproportionerliga kostnader, att tolkar/översättare som inte står med i officiella register eller listor kallas in för att delta i förfarandena.

3.5.3. Konfidentialitet – artikel 5.3

I artikel 5.3 föreskrivs att medlemsstaterna måste se till att tolkar och översättare respekterar konfidentialiteten i sin yrkesutövning.

De flesta medlemsstater har ett särskilt konfidentialitetskrav som gäller för tolkar och översättare i straffrättsliga förfaranden, medan några få medlemsstater har ett mer allmänt konfidentialitetskrav. Två medlemsstater har inte införlivat detta krav eftersom de inte har ålagt tolkar och översättare något krav på konfidentialitet, vilket är i strid med direktivet.

3.6. Utbildning (artikel 6)

Enligt artikel 6 ska medlemsstaterna kräva att de ansvariga för utbildning av domare, åklagare och övrig personal på rättsliga myndigheter som deltar i straffrättsliga förfaranden särskilt uppmärksammar de särskilda förhållanden som gäller vid kommunikation via tolk för att garantera effektiv och ändamålsenlig kommunikation.

Överlag har majoriteten av medlemsstaterna inte uttryckligen införlivat denna bestämmelse. De har dock i regel icke-bindande åtgärder i sina nationella system som ska garantera utbildning av personal inom rättsväsendet. I flera medlemsstater innehåller utbildningen för domare, åklagare och övrig personal inom domstolsväsendet specifika inslag i fråga om de särskilda förhållandena vid kommunikation via tolk.

3.7. Anteckningar (artikel 7)

I artikel 7 i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna är skyldiga att föra anteckningar om en tolk närvarar under förhör eller förhandlingar, om en muntlig översättning eller sammanfattning av väsentliga handlingar har tillhandahållits och om den misstänkta eller tilltalade har av sagt sig rätten till översättning.

Skyldigheten att föra anteckningar har införlivats korrekt i de flesta medlemsstater. Dessa medlemsstater föreskriver skyldigheten att föra anteckningar om den tolkhjälp som utredande och rättsliga myndigheter tillhandahåller under förhör eller förhandlingar och om användningen av muntlig översättning eller sammanfattning av väsentliga handlingar.

I de flesta fall föreligger även en skyldighet att föra anteckningar om utnyttjandet av möjligheten att avsäga sig rätten till översättning. För sju medlemsstaterna kan man sluta sig till att en skyldighet finns att föra anteckningar i de allmänna bestämmelserna om skyldigheten att föra utförliga anteckningar eller protokoll över allt som sker under alla delar av det straffrättsliga förfarandet. En medlemsstat har inte infört någon specifik skyldighet att anteckna närvaron av en tolk eller det faktum att en muntlig översättning har tillhandahållits.

När det gäller behörigheten att föra anteckningar är det i de flesta medlemsstater de utredande myndigheterna som är ansvariga för att föra anteckningar under förundersökningsfasen,

medan det under domstolsförhandlingen är domstolens skyldighet. Här är det i regel domstolens justitiesekreterare som gör detta.

4. SLUTSATSER

Direktivet infördes för att möjliggöra tillämpningen av en särskild aspekt av rätten till en rättvis rättegång, nämligen misstänkta eller tilltalades rätt till översättning och tolkning vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder.

I direktivet fastställs gemensamma europeiska miniminormer som ska säkerställa ett mer enhetligt genomförande av de rättigheter och garantier som anges i artiklarna 47 och 48 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Direktivet har därför stor betydelse för möjligheterna att skydda misstänkta eller tilltalade personer i medlemsstaterna. På det här sättet bidrar direktivet till att öka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna i enlighet med färdplanen för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden.

På det hela taget har direktivet tillfört ett europeiskt mervärde genom att stärka skyddet av medborgare som deltar i straffrättsliga förfaranden, särskilt i vissa medlemsstater där det tidigare inte förelegat någon rätt till översättning och tolkning.

Vilket genomslag direktivet har haft i medlemsstaterna varierar beroende på deras nationella straffrättsliga system. Utvärderingen visar att det fortfarande finns problem med viktiga bestämmelser i direktivet i vissa medlemsstater. Detta gäller särskilt kommunikationen mellan misstänkta eller tilltalade och deras försvarare, översättningen av väsentliga handlingar och kostnaderna för tolkning och översättning.

Utvärderingen visar också att det för närvarande inte finns något behov av att ändra direktivet men att dess tillämpning skulle kunna förbättras ytterligare i praktiken. Kommissionen kommer att fortsätta att utvärdera medlemsstaternas efterlevnad av direktivet och kommer att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa överensstämmelsen med dess bestämmelser i hela EU.